एमपीएससी गट-क 2026 संपूर्ण मार्गदर्शक

MPSC Group C 2026 All-in-One Guide

महाराष्ट्र गट-क सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा व मुख्य परीक्षा — संपूर्ण अभ्यासक्रम, मागील प्रश्नपत्रिकांचे विश्लेषण आणि तीन सराव प्रश्नपत्रिका

Maharashtra Group-C Services Combined Preliminary and Main Examination — the whole syllabus, an analysis of past papers and three full mock tests

मराठी आणि इंग्रजी · Marathi & English

Subash · Liternational Press

अनुक्रमणिका

Contents

क्र.	शीर्षक / Heading	पृष्ठ / Pages
	सुरुवात · Getting Started	**11–31**
	हे पुस्तक कसे वापरावे · How to Use This Book	**12–13**
	पुस्तकात काय आहे · What is inside	12
	प्रत्येक प्रकरण कसे आहे · How each chapter works	12
	प्रश्नांविषयी एक सूचना · A note on the questions	13
	परीक्षा एका दृष्टिक्षेपात · The Exam at a Glance	**14–18**
	2026 ची परीक्षा · The 2026 examination	14
	पदे · The posts	15
	पात्रता व शुल्क · Eligibility and fee	16
	परीक्षेची योजना · Scheme of examination	17
	पूर्व परीक्षेचा अधिकृत अभ्यासक्रम · The official preliminary syllabus	17
	मुख्य परीक्षेचा अभ्यासक्रम · The main examination syllabus	18
	मागील प्रश्नपत्रिकांचे विश्लेषण · Past Papers Analysed	**19–29**
	विषयवार प्रश्नसंख्या · Questions per subject	19
	प्रश्नांचे प्रकार · Types of questions	20
	वारंवार विचारलेली तथ्ये · Facts asked again and again	20
	10 आठवड्यांचा अभ्यास-आराखडा · A 10-Week Study Plan	**30–31**
	आठवडानिहाय आराखडा · Week by week	30
	सराव प्रश्नपत्रिका कशी सोडवावी · How to take a mock test	31
	परीक्षेच्या दिवशी · On the day of the exam	31
	भाग I – इतिहास · Part I – History	**32–90**
1	**युरोपियनांचे आगमन आणि ब्रिटिश सत्तेचा विस्तार · The Europeans and the Rise of British Power**	**33–45**
	युरोपियन कंपन्या · The European companies	33
	इंग्रज-मराठा युद्धे आणि पेशवाईचा अंत · The Anglo-Maratha wars and the end of the Peshwai	34
	गव्हर्नर जनरल व व्हाइसरॉय · Governors-General and Viceroys	35
	कंपनी व राजसत्तेचे कायदे · Acts of the Company and the Crown	37
	जमीन महसूल आणि आर्थिक परिणाम · Land revenue and economic effects	38
	शिक्षण आणि वृत्तपत्रे · Education and the press	39
2	**1857 चा उठाव आणि इंग्रजांविरुद्धचे लढे · The Revolt of 1857 and the Early Risings**	**46–54**
	1857 पूर्वीचे महाराष्ट्रातील उठाव · Risings in Maharashtra before 1857	46
	1857 चा उठाव · The revolt of 1857	46
	1857 महाराष्ट्रात · 1857 in Maharashtra	47
	वासुदेव बळवंत फडके · Vasudev Balwant Phadke	48

परीक्षा एका दृष्टिक्षेपात
The Exam at a Glance

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची जाहिरात क्रमांक 017/2026 (25 जून 2026) आणि तिची शुद्धिपत्रके यांच्या आधारे.

Based on the Maharashtra Public Service Commission's advertisement No. 017/2026 (25 June 2026) and its corrigenda.

2026 ची परीक्षा
The 2026 examination

तपशील Item	माहिती Details
परीक्षेचे नाव Name	महाराष्ट्र गट-क सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा 2026 Maharashtra Group-C Services Combined Preliminary Examination 2026
जाहिरात Advertisement	क्रमांक 017/2026, दिनांक 25 जून 2026 No. 017/2026, dated 25 June 2026
पूर्व परीक्षा Preliminary exam	रविवार, 3 जानेवारी 2027 Sunday, 3 January 2027
पद्धत Mode	ऑफलाइन — OMR उत्तरपत्रिका Offline — OMR answer sheet
केंद्रे Centres	महाराष्ट्रातील सर्व जिल्हा केंद्रे All district centres in Maharashtra
एकूण पदे Total posts	5,707 (मूळ जाहिरातीत 2,619) 5,707 (2,619 in the original advertisement)

तारखांचा प्रवास
How the dates changed

- 25 जून 2026: जाहिरात — 2,619 पदे; पूर्व परीक्षा 27 सप्टेंबर 2026 पासून संगणक-आधारित (CBT) पद्धतीने.
  25 June 2026: the advertisement — 2,619 posts; the preliminary exam from 27 September 2026 as a computer-based test (CBT).
- 16 जुलै 2026: शुद्धिपत्रक — CBT ऐवजी ऑफलाइन OMR पद्धत; पूर्व परीक्षा 25 ऑक्टोबर 2026 रोजी.
  16 July 2026: a corrigendum — offline OMR instead of CBT; the preliminary exam on 25 October 2026.
- 22 जुलै 2026: शुद्धिपत्रक — 3,088 नवी पदे (त्यांत 1,539 ग्राम महसूल अधिकारी / तलाठी); एकूण 5,707 पदे.

मागील प्रश्नपत्रिकांचे विश्लेषण

Past Papers Analysed

आयोगाच्या गट-क पूर्व परीक्षेच्या चार प्रश्नपत्रिका प्रश्नानुसार तपासल्या: 2021 (परीक्षा 3 एप्रिल 2022), 2022 (6 नोव्हेंबर 2022), 2024 (1 जून 2025) आणि 2025 (11 जानेवारी 2026).

Four of the Commission's Group C preliminary papers were examined question by question: 2021 (held on 3 April 2022), 2022 (6 November 2022), 2024 (1 June 2025) and 2025 (11 January 2026).

विषयवार प्रश्नसंख्या

Questions per subject

विषय Subject	2022	2024	2025
इतिहास History	15	10	10
भूगोल Geography	15	10	10
अर्थव्यवस्था Economy	15	15	15
चालू घडामोडी Current affairs	15	15	15
राज्यशास्त्र Polity	10	15	15
सामान्य विज्ञान General science	15	15	15
अंकगणित व बुद्धिमापन Arithmetic and reasoning	15	20	20
एकूण Total	100	100	100

- आयोग प्रश्न विषयवार गटांत (क्रमाने) देतो; वरील मोजणी त्या गटांनुसार आहे. 2025 च्या भूगोल गटात 4 प्रश्न चालू विषयांवर होते.
  The Commission sets the questions in subject blocks, one after another; the counts above follow those blocks. In 2025, 4 questions of the geography block were on current topics.
- 2021 च्या प्रश्नपत्रिकेत इतिहास, भूगोल, अर्थव्यवस्था, विज्ञान आणि अंकगणित-बुद्धिमापन प्रत्येकी 15, तर चालू घडामोडी व राज्यशास्त्र मिळून 25 प्रश्न होते.

प्रकरण 1 · Chapter 1

युरोपियनांचे आगमन आणि ब्रिटिश सत्तेचा विस्तार

The Europeans and the Rise of British Power

अभ्यासक्रम: आधुनिक भारताचा, विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास (प्रश्नपत्रिकेत 10 प्रश्न). या प्रकरणात युरोपियन कंपन्या, इंग्रजांचा विस्तार, पेशवाईचा अंत (1818), गव्हर्नर जनरल व व्हाइसरॉय, कंपनी व राजसत्तेचे कायदे आणि आर्थिक परिणाम.

Syllabus: the history of modern India, especially of Maharashtra (10 questions in the paper). This chapter: the European companies, the British expansion, the end of the Peshwa's rule (1818), the Governors-General and Viceroys, the Acts of the Company and the Crown, and the economic effects.

युरोपियन कंपन्या

The European companies

सत्ता Power	लक्षात ठेवा Remember
पोर्तुगीज Portuguese	वास्को द गामा 20 मे 1498 रोजी कालिकतला पोहोचला; अल्बुकर्कने 1510 मध्ये गोवा जिंकले; गोवा 19 डिसेंबर 1961 पर्यंत पोर्तुगीजांकडे होते Vasco da Gama reached Calicut on 20 May 1498; Albuquerque took Goa in 1510; Goa stayed Portuguese until 19 December 1961
डच Dutch	डच ईस्ट इंडिया कंपनी 1602; पुलिकत, मच्छलीपट्टणम येथे वखारी; 1759 मध्ये बेदराच्या लढाईत इंग्रजांकडून पराभव Dutch East India Company 1602; factories at Pulicat and Masulipatnam; defeated by the English at Bedara in 1759
इंग्रज English	ईस्ट इंडिया कंपनीला 31 डिसेंबर 1600 रोजी राणी एलिझाबेथची सनद; पहिली कायम वखार सुरत (1613); मद्रास (1639), कलकत्ता (1690) The East India Company got Queen Elizabeth's charter on 31 December 1600; first permanent factory at Surat (1613); Madras (1639), Calcutta (1690)
फ्रेंच French	फ्रेंच कंपनी 1664; पाँडिचेरी 1674; कर्नाटक युद्धे; 1760 मध्ये वांदिवॉशच्या लढाईत पराभव French company 1664; Pondicherry 1674; the Carnatic wars; defeated at Wandiwash in 1760
डॅनिश Danes	तरंगमबाडी (ट्रँक्विबार) व सेरामपूर Tranquebar and Serampore

- **मुंबई:** पोर्तुगीज राजकन्या कॅथरिन हिच्या विवाहात 1661 मध्ये मुंबई बेटे इंग्लंडचा राजा दुसरा चार्ल्स याला आंदण मिळाली; त्याने 1668 मध्ये ती कंपनीला वार्षिक 10 पौंड भाड्याने दिली. गव्हर्नर जेराल्ड औंजियर याला मुंबईचा संस्थापक मानले जाते; 1687 मध्ये कंपनीचे पश्चिम किनाऱ्यावरील मुख्यालय सुरतहून मुंबईला आले.
  Bombay: the islands of Bombay came to Charles II of England in 1661 as part of the dowry of the Portuguese princess Catherine; he leased them to the Company in 1668

संख्याज्ञान, सरलीकरण, अपूर्णांक-दशांश आणि मसावि-लसावि

Numbers, Simplification, Fractions, Decimals, HCF and LCM

अभ्यासक्रमातील 'अंकगणित — बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी'. पूर्व परीक्षेत अंकगणिताचे 10 प्रश्न येतात. या प्रकरणात संख्यांच्या मूलभूत क्रिया जलद व अचूक करण्याच्या पद्धती आहेत; पुढील दोन प्रकरणांत शाब्दिक उदाहरणे आहेत.

The syllabus's 'arithmetic — addition, subtraction, multiplication, division, decimals, fractions and percentages'. The prelims carry 10 arithmetic questions. This chapter covers fast, sure ways with numbers; the next two chapters cover word problems.

संख्यांचे प्रकार

Kinds of numbers

प्रकार Kind	अर्थ Meaning	उदाहरणे Examples
नैसर्गिक संख्या Natural numbers	मोजण्याच्या संख्या Counting numbers	1, 2, 3, ...
पूर्ण संख्या Whole numbers	नैसर्गिक संख्या व 0 Natural numbers and 0	0, 1, 2, 3, ...
पूर्णांक Integers	धन व ऋण संख्या आणि 0 Positive and negative numbers and 0	..., −2, −1, 0, 1, 2, ...
परिमेय संख्या Rational numbers	p/q रूपात लिहिता येतात (q ≠ 0) Can be written as p/q (q ≠ 0)	3/4, −5, 0.25
अपरिमेय संख्या Irrational numbers	p/q रूपात लिहिता येत नाहीत Cannot be written as p/q	√2, √3, π
मूळ संख्या Prime numbers	1 पेक्षा मोठ्या; फक्त 1 ने व स्वतःने विभाज्य Greater than 1; divisible only by 1 and itself	2, 3, 5, 7, 11, 13
संयुक्त संख्या Composite numbers	2 पेक्षा जास्त विभाजक More than 2 divisors	4, 6, 9, 15, 21
सहमूळ संख्या Co-prime numbers	मसावि 1 असलेली जोडी A pair whose HCF is 1	(8, 15), (9, 14)

- 1 ही मूळ संख्याही नाही व संयुक्त संख्याही नाही. 2 ही एकमेव सम मूळ संख्या. 1 ते 100 दरम्यान 25 मूळ संख्या आहेत: 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43, 47, 53, 59, 61, 67, 71, 73, 79, 83, 89, 97. 1 is neither prime nor composite. 2 is the only even prime. There are 25 primes from 1 to 100: 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43, 47, 53, 59, 61, 67, 71, 73, 79, 83, 89, 97.
- एखादी संख्या मूळ आहे का हे तपासण्यासाठी तिच्या वर्गमूळापर्यंतच्या मूळ संख्यांनी भागून पाहा. उदा. 221: √221 < 15; 13 ने भाग जातो (13 × 17), म्हणून 221 संयुक्त.

Example 1

- प्रश्न: 72 ÷ 8 × 3 + 15 − 4 × 5 = ?
  Question: 72 ÷ 8 × 3 + 15 − 4 × 5 = ?
- पायरी 1, डावीकडून: 72 ÷ 8 = 9; 9 × 3 = 27; 4 × 5 = 20.
  Step 1, from the left: 72 ÷ 8 = 9; 9 × 3 = 27; 4 × 5 = 20.
- पायरी 2: 27 + 15 − 20 = 22.
  Step 2: 27 + 15 − 20 = 22.

उत्तर 22. सापळा: आधी 8 × 3 करून 72 ÷ 24 = 3 घेतल्यास उत्तर −2 येते — ते चुकीचे आहे.
Answer 22. The trap: doing 8 × 3 first gives 72 ÷ 24 = 3 and the wrong answer −2.

अपूर्णांक आणि दशांश
Fractions and decimals

- बेरीज-वजाबाकी: छेद समान करा (छेदांचा लसावि घ्या). गुणाकार: अंशांचा गुणाकार ÷ छेदांचा गुणाकार. भागाकार: दुसऱ्या अपूर्णांकाचा व्यस्त घेऊन गुणा.
  Adding or subtracting: make the denominators equal (use their LCM). Multiplying: product of the numerators ÷ product of the denominators. Dividing: multiply by the reciprocal of the second fraction.
- तुलना: a/b व c/d यांत ad व bc यांची तुलना करा. उदा. 5/7 व 7/10: 5 × 10 = 50 आणि 7 × 7 = 49; म्हणून 5/7 मोठा.
  Comparing a/b with c/d: compare ad with bc. E.g. 5/7 and 7/10: 5 × 10 = 50 and 7 × 7 = 49, so 5/7 is larger.
- दशांशांचा गुणाकार: दशांशचिन्ह न पाहता गुणाकार करा आणि दोन्ही संख्यांतील एकूण दशांश स्थळे उत्तरात ठेवा: 0.3 × 0.02 = 0.006.
  Multiplying decimals: multiply as whole numbers and give the answer as many decimal places as the two numbers have together: 0.3 × 0.02 = 0.006.
- दशांशांचा भागाकार: भाजक पूर्णांक होईल इतक्या 10 च्या घाताने दोन्ही संख्यांना गुणा: 1.44 ÷ 0.12 = 144 ÷ 12 = 12.
  Dividing decimals: multiply both numbers by the power of 10 that makes the divisor whole: 1.44 ÷ 0.12 = 144 ÷ 12 = 12.

अपूर्णांक Fraction	दशांश Decimal	टक्के Percent	अपूर्णांक Fraction	दशांश Decimal	टक्के Percent
1/2	0.5	50%	1/9	0.111...	11 1/9%
1/3	0.333...	33 1/3%	1/10	0.1	10%
1/4	0.25	25%	1/12	0.0833...	8 1/3%
1/5	0.2	20%	1/16	0.0625	6.25%

100 प्रश्न · 100 गुण · 1 तास

सराव प्रश्नपत्रिका 1

Mock Test 1

वेळ: 1 तास. प्रत्येक प्रश्नाला 1 गुण; प्रत्येक चुकीच्या उत्तरासाठी ¼ गुण वजा. उत्तरसूची प्रश्नपत्रिकेनंतर दिली आहे.

Time: 1 hour. Each question carries 1 mark; ¼ mark is deducted for every wrong answer. The answer key follows the paper.

प्रश्न 1–100

Questions 1–100

1. मुंबई, कोलकाता व मद्रास येथील विद्यापीठे कोणत्या वर्षी स्थापन झाली?
In which year were the universities of Bombay, Calcutta and Madras founded?
(1) 1854 **(2)** 1857 **(3)** 1835 **(4)** 1882

2. 1857 च्या उठावाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या:
Consider these statements on the revolt of 1857:
(a) मीरत येथील सैनिकांनी 10 मे 1857 रोजी उठाव केला. / (a) The soldiers at Meerut rose on 10 May 1857.
(b) उठावकऱ्यांनी बहादूरशाह जफर यांना आपला नेता जाहीर केले. / (b) The rebels proclaimed Bahadur Shah Zafar their leader.
(c) राणी लक्ष्मीबाई ग्वाल्हेरजवळ लढताना धारातीर्थी पडल्या. / (c) Rani Lakshmibai fell fighting near Gwalior.
योग्य विधाने कोणती? / Which statements are correct?
(1) फक्त (a) व (b) / Only (a) and (b)
(2) फक्त (b) व (c) / Only (b) and (c)
(3) फक्त (a) व (c) / Only (a) and (c)
(4) (a), (b) व (c) तिन्ही / All three: (a), (b) and (c)

3. 'गुलामगिरी' (1873) हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
Who wrote 'Gulamgiri' (1873)?
(1) न्या. महादेव गोविंद रानडे / Justice M. G. Ranade
(2) लोकहितवादी / Lokhitwadi
(3) महात्मा जोतीराव फुले / Mahatma Jotirao Phule
(4) गोपाळ गणेश आगरकर / Gopal Ganesh Agarkar